

Muzahim Al-Noorachi^{*}

OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA BADANEJ ZBIOROWOŚCI

W badanej zbiorowości zdecydowaną większość respondentów stanowiły osoby zatrudnione w przemyśle, tj. 1745 (81,4%). W budownictwie pracowało 306 badanych (14,3%), w gospodarce komunalnej 64 osoby (3,0%), a w transporcie i łączności 28 osób (1,3%). Badania wykazały, iż na ogół jest to młoda zbiorowość. Bowiem blisko połowa (45,7%) respondentów ma nie więcej niż 30 lat. Drugie tyle (45,3%) to osoby w wieku 31-45 lat. Wśród respondentów obserwuje się pewną zależność między wiekiem i poziomem wykształcenia. Wśród osób z wykształceniem wyższym tylko 3,1% stanowią osoby w wieku do 25 lat, w przypadku osób z wykształceniem średnim jest to piąta część zbiorowości (21,0%), a w przypadku osób z wykształceniem zasadniczym zawodowym ponad trzecia część (34,4%). Zaś więcej niż 30 lat miało 64,2% respondentów z wykształceniem wyższym, 55,8% z wykształceniem średnim i 39,6% z wykształceniem zawodowym. Na ogół zależność ta ma charakter ogólny i można sformułować ją następująco: im wyższy poziom wykształcenia, tym starsze są osoby ankietowane.

Wśród badanych znaczną część stanowiły kobiety (44,4%). Najwięcej było ich wśród osób z wykształceniem średnim (54,0%). Natomiast wśród osób z wykształceniem wyższym stanowiły (42,3%) ankietowanych, a w grupie osób z wykształceniem zasadniczym zawodowym 35,2%.

W badanej zbiorowości przeważały osoby zamężne (żonaci), tj. 1552 osoby co stanowi 72,4% ogółu respondentów. Panny i kawalerowie stanowili 22,6%, a udział pozostałych osób (rozwidzeni, wolni, wdowcy) wynosił niecałe 5%.

Przeważająca część respondentów mieszka w dużych lub mniejszych miastach. W Łodzi mieszkała prawie połowa (48,5%) ankietowanych osób, a tylko 8,1% stanowili mieszkańcy wsi. Pozostali

---

^{*} Dr, adiunkt w Katedrze Planowania i Polityki Ekonomicznej
UŁ.

mieszkają w innych miastach wojewódzkich (5,8%) lubw mniejszych miastach (35,8%). W miastach mieszkają nieomal wszystkie osoby z wyższym wykształceniem¹, przy czym większość z nich (54,7%) mieszka w Łodzi. Mieszkańcy wsi natomiast mają największy udział wśród respondentów z wykształceniem zasadniczym, stanowiąc prawie 18% tej grupy.

Zdecydowana większość respondentów ukończyła szkoły techniczne. Wśród osób z wykształceniem wyższym absolwenci politechnik i wyższych szkół inżynierskich stanowili 57,0%, wśród osób z wykształceniem zasadniczym prawie wszyscy (95,4%) ukończyli szkoły techniczne. Jedynie w grupie z wykształceniem średnim dominowali absolwenci szkół ogólnokształcących (62,5%).

Drugą pod względem liczebności grupę stanowią wśród respondentów z wyższym wykształceniem absolwenci uniwersytetów (35,7%), a wśród osób ze średnim wykształceniem ci, którzy ukończyli technika i licea zawodowe (25,6%). Zasadnicze szkoły o specjalności innej niż techniczna ukończyło zaledwie 21 osób, w tym 14 osób szkoły ekonomiczne, a 7 osób szkoły rolnicze. Zwraca uwagę stosunkowo mały udział (3,6%) absolwentów szkół ekonomicznych wśród osób z wyższym wykształceniem. Należy to tłumaczyć tym, że na rynek pracy objęty badaniem napływali przede wszystkim ekonomiści kończący studia na Wydziale Ekonomiczno-Socjologicznym Uniwersytetu Łódzkiego, znajdują się więc oni w grupie osób z wykształceniem uniwersyteckim. Więcej niż połowa respondentów z wykształceniem wyższym (54,6%) to absolwenci ostatnich ośmiu lat (1975-1983). Zaledwie 8,4% badanych ukończyło szkoły wyższe przed 1965 rokiem. Więcej absolwentów z tego okresu było wśród osób z wykształceniem średnim (14,5%), a jeszcze więcej (17,1%) wśród osób z wykształceniem zawodowym. Jednak i w tych dwóch grupach zdecydowana większość badanych ukończyła szkoły w latach 1970-1983 (średnie 62,5%, zasadnicze 61,7%).

Badana zbiorowość jest zróżnicowana zawodowo. Największą grupę tj. 433 osoby (57,7%) wśród osób z wyższym wykształceniem stanowili inżynierowie różnych specjalności². Drugie miejsce

¹ Tylko 8 osób mieszka na wsi, w przypadku 7 osób brak danych.

² Wśród inżynierów najwięcej było inżynierów włókienników tj. 137 osób (18,2%), inżynierów mechaników 83 osoby (11,1%) oraz elektryków i elektroników 69 osób (9,2%).

pod względem liczebności stanowili ekonomiści 216 osób (28,8%). Prawników było 32 (4,3%), tyle samo specjalistów nauk humanistycznych i społecznych oraz 19 osób (2,5%) specjalistów nauk ścisłych. Również wśród absolwentów szkół średnich przeważały osoby posiadające zawody techniczne zaliczone do grupy "techników w zawodach technicznych, rolniczych i leśnych". Podało je 508 osób (66,8%) badanej zbiorowości. Wśród nich dominowały m.in. następujące specjalności: mechanicy 19,1%, włókiennicy 15,1%, elektrycy, elektronicy i energetycy 8,0% oraz budowlani 6,4%. Najrzadziej reprezentowane były specjalności: technicy transportu, górnicy, hutnicy oraz rolnicy i leśnicy. Drugą grupę pod względem liczebności wśród osób ze średnim wykształceniem stanowili ekonomiści, tj. 124 osób (16,3%). Zaś znaczna część (13,5%) nie miała żadnego zawodu. Największe zróżnicowanie zawodów występuje wśród respondentów z wykształceniem zasadniczym zawodowym. Wyodrębniono tutaj 17 grup zawodów. Najliczniej występowały cztery grupy zawodów, a mianowicie: blacharze, frezerzy, ślusarze, tokarze i spawacze stanowili 22,5% badanej zbiorowości, barwiarze, dziewiarze i tkacze 21,9%, elektroenergetycy, monterzy mechanicy, monterzy urządzeń elektrotechnicznych i telekomunikacyjnych 14,4% oraz monterzy maszyn i mechanicy 10,9%.

Wśród respondentów z wyższym wykształceniem ponad połowa (53,9%) zajmowało stanowiska kierownicze, zaś wśród osób z wykształceniem średnim jedynie 19,6% pracuje na takich stanowiskach. Zdecydowana większość ze średnim poziomem wykształcenia pracuje bowiem na stanowiskach nierobotniczych (67,0%). Respondenci z wykształceniem zasadniczym pracują przede wszystkim jako robotnicy (85,3%)³.

Obok ankiet kierowanych do pracowników, sporządzono i skierowano (bezpośrednio lub drogą pocztową) 200 ankiet adresowanych do dyrektorów kierujących przedsiębiorstwami należącymi do wymienionych uprzednio działów i gałęzi gospodarki narodowej.

Celem przeprowadzonej ankiety wśród dyrektorów przedsiębiorstw było poznanie ich opinii na temat możliwości racjonal-

---

³ Trzeba zaznaczyć, że dość znaczna była liczba osób z wykształceniem zasadniczym, które nie podały zajmowanego stanowiska. Stanowiły one blisko 9% badanej zbiorowości.

zacji struktur kwalifikacyjnych zatrudnienia w przedsiębiorstwach, którymi kierują. Chodziło również o zebranie opinii na temat głównych problemów, których rozwiązanie wiąże się z racjonalizacją struktur zatrudnienia. Zwrot ankiet skierowanych do dyrektorów wynosił 50,0%⁴. Zaś pytania zawarte w kwestionariuszu miały charakter opisowy i dotyczyły następujących problemów:

- aktualnie istniejąca struktura kwalifikacyjna zatrudnienia i jej prawidłowości z punktu widzenia funkcjonowania przedsiębiorstw,
- samodzielność w zakresie kształtowania stanu i struktury zatrudnienia jako składnika wdrażanej reformy gospodarczej,
- możliwości prawidłowego wykorzystania kwalifikacji pracowników,
- działania zmierzające do zmiany istniejącej struktury zatrudnienia.

Przedsiębiorstwa, z których pochodzą respondenci, w przeważającej części reprezentują dział przemysłu (80,8%). Przedsiębiorstwa budowlane natomiast stanowiły (11,8%), gospodarki komunalnej (5,9%) oraz transportu i łączności (2,3%).

Najliczniej w dziale przemysłu były reprezentowane przedsiębiorstwa zlokalizowane na terenie Łodzi i województwa miejskiego łódzkiego. Ich liczba wynosiła 42, tj. 61,8%. W pozostałych województwach udział przedsiębiorstw działu przemysłowego wyglądał następująco: w województwie piotrkowskim 14 (20,6%), sieradzkim 6 (8,8%), płockim 4 (5,9%) oraz skierniewickim 2 (2,9%).

Największy udział wśród przedsiębiorstw działu przemysłu miały przedsiębiorstwa przemysłu lekkiego 43 (63,2%); z czego 35 włókiennicze, 7 odzieżowe i jedno skórzane. Taka sytuacja wiąże się przede wszystkim ze specyfiką makroregionu środkowego, który na ogół charakteryzuje się wysoką koncentracją tego przemysłu. Natomiast przedsiębiorstwa przemysłu lekkiego, do których były skierowane kwestionariusze ankiet, w większości są zlokalizowane w Łodzi i województwie miejskim łódzkim (29 przedsiębiorstw), tj. 67,4%.

---

⁴ Uzyskano 100 kompletnie wypełnionych ankiet.

Udział innych gałęzi przemysłu kształtował się następująco: elektromaszynowy 12 (17,6%), chemiczny 6 (8,9%), paliwowo-energetyczny 3 (4,4%), mineralny 3 (4,4%) oraz spożywczy 1 (1,5%).

Przedsiębiorstwa należące do działu budownictwa, do których skierowano kwestionariusze ankiety, głównie są rozmieszczone w Łodzi (8), jedno w województwie piotrkowskim oraz jedno w województwie sieradzkim. Natomiast przedsiębiorstwa gospodarki komunalnej i działu transportu i łączności, do których były skierowane kwestionariusze ankiety, są rozmieszczone jedynie na terenie województwa miejskiego łódzkiego⁵.

Generalnie biorąc respondenci, którzy zostali objęci badaniem ankietowym, pochodzą z przedsiębiorstw rozmieszczonych w przeważającej części w województwie miejskim łódzkim, tj. 57 przedsiębiorstw, co stanowiło 67,1%⁶. Pozostałe zaś zlokalizowane są w województwie piotrkowskim 15 (17,6%), sieradzkim 7 (8,2%), płockim 4 (4,7%) oraz skierniewickim 2 (2,4%).

Z ogólnej liczby przedsiębiorstw jedynie cztery podlegają zarządzaniu terenowemu a mianowicie: Łódzkie Przedsiębiorstwo Robót Inżynieryjnych, Przedsiębiorstwo Transportowe Gospodarki Miejskiej w Łodzi, Miejskie Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanałizacji w Łodzi oraz Przedsiębiorstwo Komunikacji Miejskiej. Pozostałe zaś podlegają zarządzaniu centralnemu.

---

⁵ Skierowano kwestionariusze do 5 przedsiębiorstw gospodarki komunalnej oraz do 2 przedsiębiorstw transportu i łączności.

⁶ W Łodzi 47 przedsiębiorstw i 10 przedsiębiorstw w Zgierzu, Ozorkowie i Pabianicach.